

Styrelsen Östhammar Vatten AB

VA-utveckling östra Östhammar - status per 30 april 2026

Under det första tertialet 2026 har arbetet inom program VA-utveckling östra Östhammar tagit flera viktiga steg framåt. Östhammar Vatten AB:s styrelse har fattat beslut om att lokalisering av ett avsaltningsverk bör vara i anslutning till Öregrunds avloppsreningsverk för att nyttja synergieffekterna. Kommunfullmäktige i Östhammar har beslutat om en Vattentjänstplan för Östhammars kommun, denna lägger grunden för den fortsatta VA-utvecklingen i kommunen och därmed också för programmet.

Arbetet utgår från den inriktning som beskrivs i underlagen till kommunfullmäktige i Östhammars beslut, främst "Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun" samt strategin för realisering där arbete sker utifrån ekonomi, samverkan och stegvis utförande. Det handlar inte bara om att hitta kostnadseffektiva lösningar utan även att identifiera mindre åtgärder för att möjliggöra anslutningar och därmed intäkter så snart som möjligt.

Ekonomi

Utfall för första tertialet 2026 blev 9,8 mnkr. Enligt plan kommer en större del av årsbudgeten behövas under hösten för uppstart av projektering av överföringssystemet samt för planerad uppstart av totalentreprenad i samverkan för avloppsreningsverket och avsaltningsverket.

Kostnader för resurser och aktiviteter som inte kan redovisas som investering, redovisas under posten rörelsekostnader i tabell 1 nedan. Främst är det kommunikation (både tid och kostnader) som innefattas, men även viss kostnad för övriga resurser samt hyra av lokal ingår. Kapitalkostnaderna avser räntekostnader för lånade investeringsmedel, avskrivningskostnader samt tillkommande skattekostnad till följd av att Östhammar Vatten genom ökade räntekostnader träffas av regelverket om ränteavdragsbegränsningar. Prognosen för 2026 för dessa poster är något högre än budget kopplat till ökat behov av kommunikation samt beräknad tillkommande skattekostnad.

Ett årligt driftbidrag ges från Östhammars kommun till Östhammar Vatten då utvecklingskostnader för tillväxt inte får belasta VA-kollektivet.

Tabell 1 Utfall och prognos för VA-utveckling östra Östhammar tom 30 april 2026

	Utfall 2023–2025	Budget 2026	Utfall T1 2026	Prognos 2026
Investering	49,5 mnkr	36,9 mnkr	9,8 mnkr	38,4 mnkr
Rörelsekostnader	5,0 mnkr	2,3 mnkr	0,5 mnkr	2,8 mnkr
Kapitalkostnader	2,0 mnkr	2,6 mnkr	0,5 mnkr	3,1 mnkr
Driftsbidrag	6,0 mnkr	5,0 mnkr	1,7 mnkr	5,0 mnkr

Kommunikation

Under det första tertialet 2026 har kommunikationsarbetet intensifierats väsentligt. Intresset för programmet från invånare och media har ökat markant, drivet av bland annat samrådsprocesser för både miljötillstånd och detaljplan samt fastställande av Östhammar kommuns Vattentjänstplan.

- Media: Artiklar i lokaltidningar och branschtidningar under perioden, bland annat i Cirkulation.
- Webb: Uppdatering av struktur och innehåll på Gästrike Vattens och Östhammars kommuns hemsida.
- Kundtjänst: Information och utbildning för Gästrike Vattens och kommunens kundtjänst (Östhammar Direkt) för att stärka förmågan att besvara frågor.
- Studiebesök: Medarbetare från Miljö- och hälsa, Östhammars kommun har besökt avsaltningspiloten.
- Politisk dialog: Samtliga partier representerade i Östhammars kommunfullmäktige har erbjudits besök för information och dialog om aktuella VA-frågor. Fram till och med april har två möten genomförts.

Projekt Överföringssystem Östhammar - Öregrund

Under första tertialet 2026 har arbetet i projektet fortskridit inom flera viktiga områden:

- Markförhandling: Dialogen med berörda fastighetsägare har fortsatt. Såväl gemensamma möten som enskilda möten med fastighetsägare i fält har genomförts. Flera avtal har tecknats. Ansökan om ledningsrättsförrättning har lämnats in till Lantmäteriet.
- Tillstånd: Länsstyrelsen har fattat beslut om förläggning enligt anmälan med föreslagna försiktighetsmått till skydd för miljön, så kallat 12:6 samråd enligt Miljöbalken. Det innebär att de godkänner den planerade sträckningen och ledningarnas utformning med grunda schakt och uppbyggnadsvall.
- Dimensionering: Arbeta har skett med dimensionering av ledningarna med hänsyn till både dricksvatten och spillvatten för att säkerställa att dimensioneringen av hela systemlösningen.

Projekt Utbyggnation Öregrunds avloppsreningsverk

Under första tertialet 2026 har fokus legat på följande områden:

- Systemhandling: Arbeta med systemhandling har fortsatt med fokus på att färdigställa processlösningen för det utbyggda avloppsreningsverket.

- Miljötillstånd: Arbetet med att ta fram en sammanhållen tillståndsansökan för både avloppsreningsverket och avsaltningsverket har fortskridit. Teknisk beskrivning och miljökonsekvensbeskrivning är under framtagande.
- Detaljplan: Samråd av detaljplanen för Öregrund 5:38 och del av Öregrund 5:7 sker under perioden april/maj. Då flera av samrådshandlingarna sammanfaller med underutredningar inom miljötillståndet har dessa tagits fram gemensamt för att spara både tid och kostnad samt för att säkra ett enhetligt underlag. Detaljplanen möjliggör utbyggnad av avloppsreningsverket och uppförandet av det nya avsaltningsverket på fastigheten.

Projekt Mer vatten inklusive avsaltningsverk

Under första tertialet 2026 har fokus legat på följande områden:

- Lokalisering avsaltningsverk: Baserat på utförda utredningar av lokaliseringen av avsaltningsverket har Östhammar Vatten AB:s styrelse fattat beslut om att gå vidare med projektering av avsaltningsverket på samma fastighet som avloppsreningsverket.
- Avsaltningspilot: Syftet med piloten är att identifiera vilken process – förbehandling, avsaltning och återmineralisering – som krävs för att skapa ett dricksvatten av det bräckta vattnet i Öregrundsgrepen. Redan nu har viktiga slutsatser dragits för flera av stegen i processen. En nära dialog pågår med VA-organisationerna på Öland och Gotland för att ta tillvara deras erfarenheter.
- Systemhandling och dimensionering: Arbete pågår med att ta fram en systemhandling för process och maskin. Parallellt med detta har stort fokus legat på dimensionering av hela dricksvattensystemet – allt ifrån intagsledningar och avsaltningsverk till hållbara uttag i grundvattentäkter och distributionssystem.

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Östhammar har 2022 fattat beslut om en särskild satsning på VA-utveckling i östra delen av Östhammars kommun. Ett VA-utvecklingsprogram är därför startat med uppgiften att:

- säkra produktionen av mer dricksvatten
- öka kapaciteten att rena en större mängd avloppsvatten samtidigt som vi bidrar till renare fjärdar
- ge fler tillgång till kommunalt VA vilket är positivt ur miljö- och hälsosynpunkt
- möjliggöra en önskad tillväxt och expansion i området

Genom investeringar i överföringssystem som förbinder Östhammar och Öregrund, utbyggnation av Öregrunds reningsverk samt mer vatten möjliggörs tillväxt och samhällsutveckling genom att fler får tillgång till kommunalt VA och att nuvarande kunder får bättre kvalitet. Planen för utbyggnad till och anslutning av befintliga fastigheter, så kallade omvandlingsområden, fastställs i vattentjänstplanen för Östhammars kommun.

Kommunfullmäktige i Östhammar har beslutat att de ökade rörelse- och finansiella kostnader som är hänförliga till VA-utvecklingen i de östra delarna ska finansieras genom ett årligt driftbidrag.

Övergripande tidplan

Utredning och förberedande arbeten för de grundläggande investeringarna planeras 2025–2026. Utförande planeras starta under 2027–2028, för att år 2031 ha ett sammanknutet system med god VA-kapacitet i drift. Parallellt kan utbyggnad till nya och befintliga områden ske med fokus på Östhammars tätort.

Beslutad budget

Den VA-utveckling som behövs i östra Östhammar innebär att stora investeringar kommer att behöva genomföras inledningsvis. Investeringarna är en förutsättning för att möjliggöra de intäkter som väntas under kommande år, både via anslutning och VA-taxa till VA-kollektivet samt genom skatteintäkter till kommunen vid inflyttning.

Den totala investeringen för VA-utveckling i östra Östhammar beräknas till drygt 1 mdkr, åren 2023 - 2040. Ingen hänsyn har tagits till indexuppräknningar, omvärldsfaktorer med mera.

Tabell 2 Investering för VA-utveckling östra Östhammar i budgetram

(mnkr)	Utfall 2023– 2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Budget	49,5	36,9	64,0	229,0	219,0	85,0	69,0	60,5	27,5

De investeringar som planeras innebär, utöver investeringsutgifter, även ökade rörelse- och finansiella kostnader. Det innebär att ett årligt driftbidrag behövs för att balansera Östhammar Vattens intäkter och täcka upp för det underskott som annars skulle uppstå, och därigenom undvika att utvecklingskostnaderna för tillväxt belastar VA-kollektivet. Detta i enlighet med beslut §78 i Östhammars kommunfullmäktige 2022-06-14.

Övergripande beslut

Inför beslut sker förankring och beredning på såväl tjänstemanna- som politisk nivå.

2027/28	Investeringsbeslut genomförande – upphandling av utförandeentreprenader samt fas 2 för verken (ÖVAB)
2027	Beslut om utförande av investeringarna (KF)
2026/27	Beslut om behovsutredning för omvandlingsområde (BMN)
2026/27	Förhålla sig till inriktning i beslutad Vattentjänstplan. Ansökan om tillstånd för reningsverk och avsaltning, Påbörja detaljprojektering av överföringsledningar, Upphandla entreprenör för fas 1 av verken (ÖVAB)
April 2026	Lokalisering av avsaltningsverk (ÖVAB)
Dec 2025	Målnivåer för VA-utvecklingen i östra Östhammar (ÖVAB)
Nov 2024	Utredning avsaltningsverk för mer dricksvatten (ÖVAB)
Okt 2024	Inriktning för utförande av överföringsledningar (ÖVAB)
Juni 2022	Beslut om VA-utveckling i de östra delarna samt finansiering (KF)

Maj 2022 Plan för VA-utvecklingen i de östra delarna av Östhammars kommun (ÖVAB)

Ansvarig för lämnad information är Joanna Wasshem, programledare och Lena Blad, Vd.

Beslut om status fattas av Östhammar Vatten AB:s styrelse.

Delges

Kommunfullmäktige i Östhammar

Gästrike Vatten AB:s styrelse

Peter Nyberg, kommundirektör Östhammars kommun

Anna Bergsten, VA-samordnare Östhammars kommun